

Визнюк У. П., Відокремлений структурний підрозділ «Заліщицький фаховий коледж імені Є. Храпливого Національного університету біоресурсів і природокористування України», м. Заліщики

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА В УМОВАХ АДАПТИВНОГО КАРАНТИНУ

Зважаючи на поширення у світі пандемії коронавірусної хвороби (COVID-19), спричиненої SARS-CoV-2, запровадження Кабінетом Міністрів України 16 березня 2020 р. карантину й заходів для боротьби з епідемією, гостро постало питання організації освітнього процесу в Україні в період пандемії. Така ситуація для когось створила проблеми, а для когось стала можливістю для розвитку.

Дистанційне навчання – це спосіб отримання освіти із використанням комп’ютерних та сучасних інформаційних технологій, що надає студентам змогу навчатися на відстані, без відриву від роботи та виїзду за кордон. Коли мова йде про дистанційне навчання, варто розрізняти два схожих терміни: «дистанційна форма освіти» і «використання дистанційних технологій» у різних формах освіти (очної, заочної).

Україна, як учасник Європейського простору вищої освіти, прагне до розбудови привабливої та конкурентоспроможної національної освітньої системи. «Навчання впродовж життя стає все важливішим для наших суспільств та економік, а також для благополуччя наших громадян» – зазначається у Паризькому комюніке (2018 рік). Вища освіта забезпечує студентів можливостями для особистого розвитку впродовж життя, стимулює їх бути активним громадянами у демократичному суспільстві, завдяки чому покращуються перспективи їх працевлаштування.

В Україні забезпечено правове регулювання питань функціонування системи освіти, всіх її рівнів і підсистем, діяльності навчальних закладів різних типів і форм власності, організації різних форм навчання. У Законі України “Про освіту” передбачено, що особа має право здобути освіту в різних формах або поєднуючи їх, та визначено такі основні форми здобуття освіти: інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева); індивідуальна (екстернатна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж, на робочому місці (на виробництві)); дуальна.

Дистанційно в Україні можуть навчатися громадяни, які мають середню, професійну, вищу освіту, а також ті, хто має можливість дистанційно виконувати необхідні завдання за допомогою освітніх технологій. Процес навчання побудований на використанні різних комунікаційних засобів. По закінченні такого навчання здобувачі вищої освіти отримують відповідні сертифікати і дипломи. Такий спосіб отримання знань передбачає комфортну та зручну для кожного студента обстановку та

можливість навчатися без відриву від роботи. На відміну від заочного навчання, з яким часто порівнюють дистанційну форму, остання передбачає не лише постійну самоосвіту та роботу з засвоєння знань, а і постійний контакт як із викладачами, так і з іншими студентами, в той час як заочна форма освіти передбачає спілкування з викладачем лише декілька разів на рік [2]. Дистанційна освіта дуже важлива для тих, хто живе у важкодоступних до закладу вищої освіти населених пунктах, людей з інвалідністю, для здобувачів вищої освіти, котрі через сімейні обставини не можуть відвідувати заняття, а також громадян України, які проживають за кордоном. У такій формі освіти важливий елемент самодисципліни та самоорганізації здобувача вищої освіти.

Тема впливу дистанційного навчання на звичний освітній процес дуже хвилює викладацьку спільноту. Один із ключових показників якості освіти – це працевлаштування молодого спеціаліста, і тут важлива думка роботодавців на те, як дистанційна освіта впливає на якість підготовки фахівців. Для роботодавця головне – результат, тобто якість освіти, а здобута ця освіта дистанційно чи очно – неважливо, оскільки це лише процес, який дозволяє отримати цей результат. З іншого боку, для індустрії важливо, щоб процес був конкурентоспроможним. Причому йдеться про конкуренцію не між закладами освіти, а між освітою та іншими сферами життя. Багато всього переводиться «в цифру», тобто стає дистанційним. В сучасному світі класична освіта без дистанційної складової в житті молодого покоління може навіть видаватися «стороннім тілом» [3].

Багато років компанії-розробники програмного забезпечення в Україні допомагають впроваджувати цифрову трансформацію компаніям-лідерам у різних сферах по всьому світу, і дистанційна освіта, процес руху до неї - це, певною мірою, теж цифрова трансформація. Роботодавці можуть долучитися до цього своїм досвідом – оновленням робочих програм, матеріально-технічним забезпеченням, спільними дослідницькими проектами, допомогою у підвищенні кваліфікації викладачів тощо. Більшість експертів з освіти погоджуються, що наступний навчальний рік проходитиме в гібридному режимі, із застосуванням дистанційних технологій. Проте перехід на дистанційну освіту вже зараз породжує у викладачів безліч запитань, адресованих як керівництву університетів, так і міністерству. Це питання навчального навантаження, проведення семестрового контролю й атестації, ідентифікацій он-лайн здобувача вищої освіти, підвищення кваліфікації педагогічних працівників та багато іншого. Зокрема, в питанні розрахунку навчального навантаження на перший план виходить так зване «методичне навантаження викладача», оскільки кожен досвід дистанційного заняття – це величезна підготовка до цієї зустрічі у форматі он-лайн конференції, і закладам вищої освіти потрібно звернути увагу, щоб зазначене навантаження обліковувалось у оплаті праці [3].

Дистанційна форма навчання має ряд беззаперечних переваг. Зокрема, здобувач вищої освіти може навчатися у зручний для нього час, звичному

оточення та у відносно автономному темпі. Варто врахувати також і нижчу вартість такого навчання, оскільки відпадає потреба в оренді приміщень, оплаті значної кількості персоналу та економію часу [3]. Найбільш важливими компонентами дистанційного навчання є: створення практичних ситуацій під час навчального процесу, можливість для студента проявити себе, самореалізуватися, чіткість організації навчального процесу та індивідуального підходу.

За потреби студент може отримати консультативну допомогу викладача, спілкуючись з ним в он-лайн режимі, безпосередньо використовуючи інтернет як засіб зв'язку (web-чат, IRC, ICQ, інтерактивне TV, web-телефонію, Telnet).

Для успішного проведення дистанційного навчання успішно використовується система MOODLE.

Серед переваг дистанційного навчання можна виділити:

1. Актуальність, що передбачає використання найсучасніших засобів для здобуття інформації, ІКТ та можливостей Інтернету.

2. Порівняно більші обсяги інформації, яку можна отримати в умовах дистанційного навчання у коротші строки.

3. Зручність, за якої кожен студент має можливість обрати власний ритм та режим отримання знань у комфортній для нього обстановці, що сприятливо вплине на сам процес навчання.

4. Індивідуалізація, що дає змогу кожному студенту узгодити навчання зі своїми потребами.

5. Доступність, що передбачає економію часу та коштів за рахунок використання навчальних приміщень та представлення вільного доступу до навчальних матеріалів.

6. Гнучкість, яка надає можливість викладати матеріал відповідно до рівня підготовки та базових знань студентів, створюючи додаткові сайти з необхідною інформацією та сайти, на яких студенти можуть обмінюватися інформацією, відповідаючи на запитання один одного та навчатися, навчаючи інших.

7. Відсутність географічних бар'єрів, за якої відпадає необхідність дорогого переїзду та проживання в інших країнах, а натомість надається можливість спілкування з викладачами та студентами по всьому світу без обмежень [1; 2].

Досить вагомою проблемою є низька пропускна спроможність електронної мережі під час навчальних чи екзаменаційних телеконференцій. Від цього, передовсім, страждають дистанційні студенти невеликих містечок України, яким, власне, найбільше підходить дистанційна освіта через географічну віддаленість від наукових осередків.

Існують проблеми, які можуть виникнути при використанні онлайн-освіти в Україні:

1) повільний розвиток швидкісного мобільного Інтернету;

- 2) несприйняття зарубіжної практики дистанційної освіти вітчизняними ЗВО;
- 3) відсутність інноваційного мислення у викладачів традиційних університетів;
- 4) дотаційність так званої «державної» освіти;
- 5) малий досвід потенційних викладачів у формуванні курсів / програм;
- 6) відсутність методологічного апарату та практики дистанційного викладання;
- 7) дефіцит інвестицій в онлайн-освіту;
- 8) тривале ігнорування державою можливостей онлайн-освіти для дистанційного та інклюзивного навчання [3].

Для підтримки вказаних починань важливою є фінансова та правова підтримка державних структур та великого бізнесу, а також готовність викладачів сприяти розвитку онлайн-освіти, а студентів – освітньої мотивації.

Підбиваючи підсумки ситуації з переходом українських закладів вищої освіти на дистанційне навчання, зазначимо, що це величезний і складний виклик, який приносить освітянському середовищу труднощі та проблеми, - водночас це й чудовий шанс зробити українську освіту більш конкурентоспроможною, гнучкою, привабливою і якісною. Від того, як ми скористаємося цим шансом, залежить майбутнє вищої освіти в Україні.

Список використаних джерел

1. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 4 лют. 1998 р. № 74/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №27-28. – Ст. 181.
2. Що таке дистанційна освіта: як вона працює? [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.vsemisto.info/osvita/2355-sho-take-vysha-osvita-jakvona-prazjuje>.
3. Про дистанційну освіту в університетах в умовах карантину. URL: https://zn.ua/ukr/EDUCATION/viklik-yakogo-ne-mozhna-ne-priynyati-347904_.html/.
4. Pakhomova T.O., Komova O.S., Belia V.V., Yivzhenko Y.V., Demidko E.V. Transformation of the pedagogical process in higher education during the quarantine. *Linguistics and Culture Review*, 5 (S2), 2021. P.215-230